

Konfirmanten

Av Bente N. Owren

Jeg har nettopp vært i konfirmasjon. Det var en av mine nevøer som skulle konfirmeres, og en stolt og lettrørt tante sto i kirken sammen med resten av familien og så prosesjonen med konfirmanter i sine hvite kapper komme oppover kirkegolvet. Bakerst gikk min nevø. Ved siden av ham gikk en jente, og med det samme jeg så henne, kjente jeg henne igjen som «en av mine».

Tankene mine gikk til en annen konfirmant, en annen tid, et annet sted i landet. Anna, som jeg kaller henne her, fikk ikke lov til å konfirmere seg sammen med sine jevnaldrende den gangen de var i alderen til å gjøre det. Hun kunne ikke Trosbekjennelsen.

I min oppvekst hørte jeg mange historier om ungdommer som ikke fikk lov til å konfirmere seg, fordi de ikke kunne Luthers lille katekisme. Mange av dem gikk for presten i flere år, uten at de lærte det de skulle. En del kan nok ha hatt en utviklingshemning, slik som Anna, eller lese- og skrivevansker av noe slag. Eller, som det kunne være i den delen av landet der jeg kommer fra, der store deler av befolkningen har samisk og/eller kvensk som hjemmespråk – de kunne ikke nok norsk til å få med seg konfirmasjonsundervisningen.

Da Anna var godt og vel 60 år, ble hun kjent med den nye presten i bygda. Hun fortalte ham om sin store sorg, det at hun aldri hadde fått lov til å stå konfirmant. Han forsto hvor mye dette betydde for Anna, og begynte å gi henne

konfirmasjonsundervisning. En gang i uka gikk Anna «og leste for presten», som hun selv uttrykte det.

Ved en anledning spurte jeg henne om hun ikke var redd for at de andre skulle «flire av henne», slik vi sier i Nord Norge. Dette var på begynnelsen av 80-tallet, og vi som hadde vårt daglige arbeid sammen med sånne som Anna var blitt opptatt av normalisering og dette de kalte stigma. Anna rettet en skjelvende pekefinger mot meg, og det gnistret i øynene hennes da hun svarte: «Det *skiter* æ i! No har æ venta så lenge på å få stå foran Gud og bekjenne at æ trur på han, at de kan bare flire!»

Den våren sto Anna konfirmant i den vakre kirka i bygda. På gruppebildet som ble tatt, sto hun mellom de andre konfirmantene. Håret hennes var like hvitt som kappene de hadde på seg. Hun *strålte*. I dagene som fulgte, la vi som kjente henne merke til at hun hadde fått noe fredfylt over seg. En av de andre på arbeidsstua kommenterte at det var som om rynkene i ansiktet hennes var blitt glattet ut.

Jeg ser på den unge konfirmanten like ved siden av meg. Hun sitter og ser seg rundt i kirken. Hvisker noe til faren sin. Presten stiller spørsmål til konfirmantene – de svarer i kor. Her blir ingen satt til veggs. Prest og menighet leser trosbekjennelsen sammen. Hun som jeg ser på som «en av mine» går fram og blir signet til tjeneste sammen med de andre ungdommene. Det er en høytidelig, vakker seremoni.

Jeg kjenner at dette beveger meg, og mens vi synger «Frykt ikke mer! Evig er han med. Troens øye ser det: Han gir liv og fred,» går tankene mine igjen tilbake til Anna.

Konfirmasjonstradisjonen er en viktig del av vår kulturelle arv. Både som stadfestelse av den kristne tro, og – spesielt i tidligere tider – som markering av overgangen fra barn til voksen. Konfirmasjonen var en forutsetning både for å få tillatelse til å gifte seg, og til å ta seg en jobb. Med den forståelsen som rådde omkring sanne som Anna, kan jeg til en viss grad forstå at man kviet seg for å «innlemme dem i de voksnes rekke». Men med hvilken rett har skolelærere og prester fått bestemme hvem som skulle få lov til å stå fram for prest og menighet, og love å «forsake djevelen og alt hans vesen»? For Anna var det av stor betydning at hun, nå som hun var blitt konfirmert, kunne gå til nattverd. Uansett hvilke synder Anna måtte ha gjort, var det for henne en viktig bit av det hele at hun nå hadde mulighet for å bekjenne sine synder og få syndenes forlatelse.

Hvilke forståelser av Anna og andre som henne gjorde det mulig å overse dem, og stenge dem ute fra dette fellesskapet? Spesialskoleloven av 1915 fratok dem med moderat til dyp utviklingshemning både retten til undervisning, og andre rettigheter. Oppfatningen om den «ikke dannelsesdyktige åndssvake» har nok vært medvirkende årsak til at Anna i sin ungdom ble nektet å gå til konfirmasjon. Men at hun i alle årene som var gått siden har blitt hindret i å oppfylle et av sine største ønsker, må vi kanskje ta på vår egen kappe. For denne gangen var det ikke prester og skolelærere som sto bak, men vernepleierne. Først på den store institusjonen, så på den lille i nærheten av hjembygda hennes,

der hun bodde da jeg ble kjent med henne. I dag kan dette synes søkt for mange av oss.

Mens den offentlige omsorgen for psykisk utviklingshemmede i Norge på 50 og 60-tallet var mest opptatt av å verne og pleie, skjedde det en gradvis endring i tankegangen utover 70- og 80-tallet. Fra å være sett på som «ikke dannelsesdyktige» fikk de psykisk utviklingshemmede nå, på godt og vondt, muligheten til å trening og opplæring. Hensikten var tilpasning til det normale. Vernepleierutdanningen ble i stadig større grad preget av normaliseringstankegang.

At Anna ble nektet å konfirmere seg i godt voksen alder, kan ha vært en naturlig konsekvens av denne tankegangen. Å hindre henne i å gjøre noe som kunne påføre henne ytterligere stigma, kan på gitt tidspunkt ha virket som god faglig praksis. På samme måte som vi i dag utøver vårt virke på bakgrunn av den kunnskap vi i dag forvalter, og ut fra de holdninger og verdier som er rådende i dag – både i fagmiljøene og ellers i samfunnet.

Heldigvis er muligheten for syndsforlatelse der – for oss vernepleiere også.